

ένα αποκαλυπτικό αποτέλεσμα για μια εποχή που συνήθως αντιμετωπίζεται με ρομαντισμό και μόνο.

ΝΑΟΔΟΜΙΑ

Νικόλαος Μουτσόπουλος
εκδ. Studio Press, Θεσσαλονίκη 2010

Χρήσιμο πόνημα για όσους φοιτητές ασχολούνται με την αρχιτεκτονική. Η σαφήνεια και η οικονομία του λόγου το καθιστούν εύχρηστο εργαλείο μάθησης.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΤΙΟΥ

Μαρίνος Βλέσσας και Μαρία Μαλακού
εκδ. Αιώρα, 2010

Ίσως είναι το πρώτο ελληνικό βιβλίο που πραγματεύεται το θέμα αυτό. Το κείμενο, εμπειριστατωμένο, εξετάζει την εμφάνιση του χαρτιού, την επεξεργασία του και όλες τις επιπτώσεις της παρουσίας του στον πολιτισμό.

1.864 ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΙΚΑ

Ίνα Αναγνωστοπούλου
και Λία Μπουσουήνη -Γκέσουρα
εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2010

Μια συλλογή παροιμιών, που συνοδεύονται από τις εξηγήσεις πού και πώς χρησιμοποιούνται, όπως δείχνει και ο υπότιτλος του πονήματος «Ξέρουμε τι σημαίνουν;», μας παρουσιάζουν οι εξαιρετικές φιλόλογοι, γνωστές από το προηγούμενο έργο τους: «Το λέμε σωστά; Το γράφουμε σωστά;» με στόχο να κάνουν προσιτή τη λαϊκή σοφία του τόπου μας.

ANCIENT ROME IN 3D

Πρόκειται για DVD εικονικής αρχαιολογίας, που μας ταξιδεύει μέσα στο χρόνο και το χώρο, με τη βοήθεια της ψηφιακής ανακατασκευής και σύγχρονων φωτογραφιών, στην αρχαία Ρώμη. Ξενάγηση μιας ώρας, σε δεκατέσσερα μνημεία και σε επτά γλώσσες. Η ταινία είχε βραβευτεί το 2002 στον ΑΓΩΝΑ, για την επιστημο-

νική της προσέγγιση στο θέμα και κυκλοφόρησε στο εμπόριο το 2009 (www.altair4.com).

Παροράματα τεύχους 115

Στη σελίδα 127, 3η στήλη, 2η παράγραφος, οι φράσεις «This article ... properly restored» να διαβαστούν: «This article examines the means through which a cultural heritage can be preserved, if the people are conscious of its significance. In the Greek reality, in particular, preventive conservation is the answer to those, pessimists, who believe (ή who quote) that all those works of art deteriorating in the storage rooms can never be properly conserved».

ΑΡΧΑΙΟΜΕΤΡΙΚΑ ΝΕΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΣΙΑΚΟΣ

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Οι προσδοκίες της επιστημονικής και ερευνητικής κοινότητας για τη χρηματοδότηση της έρευνας και της τεχνολογίας από τα ανταγωνιστικά προγράμματα που είχαν προκηρυχθεί δεν έχουν ευοδωθεί – μέχρι τώρα. Με εξαίρεση το πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα», για το οποίο ανακοινώθηκαν πρόσφατα αποτελέσματα αξιολόγησης (αν και ούτε αυτό έχει ξεκινήσει), अपαράδεκτες

καθυστερήσεις έχουν σημειωθεί στις αξιολογήσεις άλλων προγραμμάτων, όπως τα «Αρχιμήδης» και «Θαλής». Το πρώτο από αυτά καθυστερεί περίπου 17 μήνες και το δεύτερο εννέα. Ωστόσο, σε προτάσεις τέτοιων προγραμμάτων έχουν αποθεθεί πλέον οι ελπίδες των ερευνητών να στελεχώσουν τις ομάδες τους και να απορροφηθεί το πραγματικά πλούσιο δυναμικό των νέων επιστημόνων, κατόχων μεταπτυχιακών τίτλων, οι οποίοι βαθμιαία απομακρύνονται από τα επιστημονικά ιδρύματα ή μεταναστεύουν, με αποτέλεσμα να αποδιοργανώνεται το

ερευνητικό δυναμικό του τόπου. Αρκετοί είναι αυτοί που έχουν επιλέξει την Αρχαιομετρία ως κλάδο εξειδίκευσης και προέρχονται από ένα ευρύ φάσμα πεδίων, τις θετικές επιστήμες, την Αρχαιολογία, τη Συντήρηση κ.ά., έχοντας καταβάλει επιπρόσθετες προσπάθειες για να εξειδικευτούν σε αντικείμενο διαφορετικό από αυτό των αρχικών σπουδών τους. Εν τω μεταξύ νέα προγράμματα προκηρύχθηκαν από την ΓΓΕΤ (αριστεία ινστιτούτων, ενίσχυση νέων επιστημόνων σε μεταδιδασκτορικό επίπεδο κ.ά.) παρακινώντας και πάλι τα επιστημονικά ιδρύματα και

τους ερευνητές να συντάξουν νέες προτάσεις, χωρίς να είναι ακόμη γνωστή η έκβαση των προηγούμενων. Μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα αβεβαιότητας καλούνται να επιβιώσουν οι νέοι επιστήμονες, και η μόνη συμβουλή που μπορούν να τους δώσουν οι εμπειρότεροι ομόλογοί τους είναι να συνεχίσουν να πλαισιώνουν τις ερευνητικές ομάδες με την ελπίδα της αναμονής καλύτερων συνθηκών στους επόμενους μήνες. Αφιετηρία νέων προοπτικών, ωστόσο, αποδείχθηκαν τα προγράμματα Marie Curie της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένα μεγάλο ερευνητικό έργο προϋπολογισμού 4,6 εκατομμυρίων ευρώ εγκρίθηκε πρόσφατα με αντικείμενο τη διεπιστημονική μελέτη αρχαίων υλικών στο χώρο της ανατολικής Μεσογείου. Το έργο συντονίζεται από τη Μονάδα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου και συμμετέχουν σε αυτό 10 τουλάχιστον ερευνητικές ομάδες από διάφορες χώρες, ανάμεσά τους και δύο ελληνικές. Τουλάχιστον 15 νέοι επιστήμονες του χώρου των αρχαιολογικών επιστημών αναμένεται να απασχοληθούν για τα επόμενα τέσσερα χρόνια (2011-2014) για την πραγματοποίηση του νέου προγράμματος. Οι σχετικές προκηρύξεις αναμένεται να ανακοινωθούν μέσω του διαδικτύου στους επόμενους τρεις μήνες. Οι προδιαγραφές, όμως, των προγραμμάτων Marie Curie απαιτούν «κινητικότητα» των νέων επιστημόνων, πράγμα που σημαίνει ότι οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να εργασθούν σε ιδρύματα πέρα από αυτά της πατρίδας τους. Περισσότερες πληροφορίες στο e-mail του συντάκτη της στήλης: bassiakos@ims.demokritos.gr.

ΓΕΩΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟ ΚΡΗΤΗΣ

Καμάρα ονομαζόταν η παραθαλάσσια αρχαία πόλη, πάνω στα ερείπια της οποίας είναι κτισμένη η σύγχρονη πόλη του Αγίου Νικόλαου Κρήτης. Περίπου 20 ανασκαμμένοι τάφοι ενός από τα νεκροταφεία της Καμάρας (3ος αι. π.Χ.-2ος αι. μ.Χ.) βρίσκονται κάτω από την κοίτη του χείμαρρου Ξεροπόταμος που διαρρέει τα προάστια του Αγ. Νικολάου. Το γεγονός

αυτό είχε εγείρει από χρόνια εύλογα αρχαιολογικά ερωτήματα, αναφορικά με την πραγματική θέση του χείμαρρου κατά την αρχαιότητα, αλλά και με την τότε μορφολογία της κοντινής περιοχής. Τη διερεύνηση του ζητήματος ανέλαβε μια διεπιστημονική ομάδα με ερευνητές από το Κέντρο «Δημόκριτος», το Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου και τη Σχολή Μηχανικών Μεταλλείων-Μεταλλουργών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, σε συνεργασία με προσωπικό της ΚΔ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Η μελέτη έγινε με την εφαρμογή ενός συνδυασμού παραδοσιακών και νέων τεχνολογιών, όπως η γεωμορφολογική ανάλυση, η κοκκομετρία, η μελέτη στρωματογραφίας μέσω ερευνητικών οργάνων αλλά και με γεωφυσικές τομογραφίες μέσω μετρήσεων ηλεκτρικής ειδικής αντίστασης και με ραντάρ καθώς και με τη νέα χρονολογική τεχνική της οπτικής φωταύγειας. Η εξέλιξη της κοίτης του χείμαρρου παρακολούθηθηκε για ένα χρονικό διάστημα περίπου 1.600 ετών μέσω των χρονολογήσεων και τα αποτελέσματα της έρευνας υπήρξαν πλήρως διαφωτιστικά επί των ερωτημάτων των ανασκαφών. Διαπιστώθηκε, δηλαδή, ότι κατά την εποχή χρήσης του χώρου ως νεκροταφείου, η κοίτη του χείμαρρου βρισκόταν περίπου 100 μέτρα μακρύτερα από τη σημερινή της θέση και ότι η εκτροπή της ροής έγινε από φυσικά αίτια γύρω στο 1200 μ.Χ., εποχή ξηρασίας, έντονων κλιματικών φαινομένων και γεωμορφολογικών αλλαγών. Επιστημονική εργασία σχετική με αυτή την επιτυχή γεωαρχαιολογική έρευνα αναμένεται να δημοσιευθεί σε λίγο καιρό από περιοδικό διεθνούς κυκλοφορίας.

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΜΕΤΡΙΑΣ

Πρόσφατα υποστήριξαν επιτυχώς τις διαιτιβές τους και έλαβαν το διδακτορικό τους δίπλωμα με βαθμό «άριστα» οι εξής νέοι επιστήμονες:

• Κωνστ. Αθανασάς, Γεωλόγος, με τίτλο «Νεοτεκτονική εξέλιξη της δυτικής

Μεσσηνίας κατά το Ανώτερο Τεταρτογενές, βασισμένη σε γεωχρονολογήσεις με τη μέθοδο της φωταύγειας - Συμβολή στην Αρχαιομετρία». Η διατριβή εκπονήθηκε στον Τομέα Δυναμικής, Τεκτονικής και Εφαρμοσμένης Γεωλογίας του Τμήματος Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Εργαστήριο Αρχαιομετρίας του Κέντρου «Δημόκριτος», με κύριο επιβλέποντα και εισηγητή τον δρ. Ι. Φουντούλη, Αναπλ. Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

• Νικ. Λάσκαρης, Ηλεκτρονικός Μηχανικός, με τίτλο «Εφαρμογές πυρηνικών και φασματοσκοπικών μεθόδων ανάλυσης στη βελτίωση της μεθόδου χρονολόγησης οφειανών». Η διατριβή εκπονήθηκε στο Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών (Ρόδος) του Πανεπιστημίου Αιγαίου και με την υποστήριξη του Εργαστηρίου Αρχαιομετρίας του Κέντρου «Δημόκριτος», με κύριο επιβλέποντα-εισηγητή τον δρ. Ι. Λυριτζή, Καθηγητή Αρχαιομετρίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Στους νέους συναδέλφους και ειδικούς, πλέον, σε ζητήματα απόλυτων χρονολογήσεων, ευχόμαστε εγκάρδια καλή και παραγωγική σταδιοδρομία και γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση.

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΑΡΧΑΙΟΜΕΤΡΙΑΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Με τίτλο «Αρχαιολογική Έρευνα και Νέες Τεχνολογίες (ARCH-RNT)», το Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου διοργανώνει το 2ο Συμπόσιό του που θα πραγματοποιηθεί στην Καλαμάτα από 21 έως 23 Οκτωβρίου 2010. Την οργανωτική επιτροπή απαρτίζουν οι πανεπιστημιακοί Ε. Γιαννούλη, Ε. Ζυμιά, Α. Μπάνου και Μ. Ξανθοπούλου, με πρόεδρο τον Επ. Καθηγητή Ν. Ζαχαριά. Σύμφωνα με την εγκύκλιο που κυκλοφόρησε «το Συμπόσιο εστιάζει στη χρήση των νέων τεχνολογιών (Αρχαιομετρία, Υπολογιστικά Συστήματα, Συντήρηση και Αποκατάσταση) και στην Αρχαιολογική Έρευνα με έμφαση στην παρουσίαση ολοκληρωμένων διεπιστημονικών προσεγγίσεων,

ειδικών εφαρμογών και πρωτότυπων μελετών σε αρχαιολογικά υλικά». Ο Δήμος Καλαμάτας υποστηρίζει το Συμπόσιο ως συνδιοργανωτής. Η διεθνής συμμετοχή στη συνάντηση αυτή αναμένεται να είναι σημαντική, όπως έγινε και στο 1ο Συμπόσιο με τον ίδιο τίτλο (2008) για το οποίο προετοιμάζονται και θα εκδοθούν σύντομα τα Πρακτικά. Όλες οι εργασίες που θα παρουσιαστούν στο Συμπόσιο μπορούν να υποβληθούν σε γραπτή μορφή για να συμπεριληφθούν, ύστερα από κρίση, στον προγραμματισμένο τόμο των Εκδόσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Πληροφορίες στην ιστοσελίδα <http://kalamata.uop.gr/~Archaeolab>.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΑΡΧΑΙΟΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΩΝ

ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Η επιστημονική εταιρία Historical Metallurgy Society διοργανώνει την ετήσια σύνοδό της στις 10 Νοεμβρίου 2010, που θα φιλοξενηθεί στο Institute of Archaeology του UCL στο Λονδίνο. Η συνάντηση θα έχει τη μορφή μικρού συνεδρίου και συνήθως προσελκύει σημαντικό αριθμό αρχαιολόγων, συντηρητών, ειδικών από τις θετικές επιστήμες, φοιτητών και άλλων με σχετικά ενδιαφέροντα. Οι οργανωτές R. Fillery-Travis και M. Radivojevic προσκαλούν ερευνητές που ασχολούνται με θέματα αρχαιομεταλλουργίας και με παρεμφερή ζητήματα να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα των ερευνών τους σε ένα ειδικώς ενδιαφερόμενο ακροατήριο και να ανταλλάξουν απόψεις με άλλους ειδικούς που θα παρευρεθούν. Το κόστος εγγραφής στη συνάντηση είναι 20 αγγλικές λίρες και περιλαμβάνει γεύμα και καφέ. Πληροφορίες-εγγραφές: <http://www.hist-met.org/hmsrip2010.html>.

ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Με την ουσιαστική υποστήριξη παλαιών μελών της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας (ΕΣΕ) ολοκληρώθηκε και φέτος το Σεμινάριο Επιστημονικής

και Αθλητικής Σπηλαιολογίας, το οποίο αποτελεί πλέον παράδοση δεκαετιών και βήμα ουσιαστικής προσφοράς προς τους νέους. Οι εκπαιδευτές είναι έμπειροι σπηλαιολόγοι, πανεπιστημιακοί διδάσκαλοι ή ειδικοί ερευνητές και ανάμεσα στα θέματα που διδάσκονται υπάρχουν πολλά με ειδικό ενδιαφέρον για την Αρχαιολογία ή την Αρχαιμετρία, όπως αρχαιότερες σε σπήλαια, απολιθωμένα πανίδα και χλωρίδα σε σπήλαια, χρονολογήσεις σπηλαιοαποθεμάτων, παλαιοπεριβάλλον σε σπήλαια, καρστική γεωμορφολογία κ.ά. Τα θεωρητικά μαθήματα διαρκούν συνήθως 4 μήνες (Μάρτιος-Ιούνιος) και παράλληλα γίνονται πρακτικά μαθήματα-αποστολές σε σπήλαια για εκπαιδευτικές ανάγκες. Πολλά στελέχη επιστημονικών ιδρυμάτων υπήρξαν στο παρελθόν εκπαιδευόμενοι στο Σεμινάριο της ΕΣΕ. Παρόμοιες δραστηριότητες διοργανώνονται από τα παραρτήματα της Εταιρείας τόσο στη Θεσσαλονίκη όσο και σε άλλες πόλεις της περιφέρειας. Οι ενδιαφερόμενοι για περισσότερες πληροφορίες και εγγραφές μπορούν να απευθύνονται στην έδρα της ΕΣΕ, Σίνα 32, Αθήνα, τηλ. 210-3617824 ή στον κ. Γρ. Παπαδόπουλο, μέλος του Δ.Σ. της Εταιρείας, στην ηλεκτρονική διεύθυνση rapadopoulos.grigoris@yahoo.gr.

ΝΕΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

P. Quinn / P. Day / V. Kilikoglou / E. Faber / S. Katsarou-Tzeveleki / A. Sampson, «Keeping an eye on your pots: The provenance of Neolithic ceramics from the cave of Cyclops, Youra, Greece», *Journal of Archaeological Science* 37 (2010), σ. 1042-1052.

A.C. Charalambous / A.J. Sakalis / N.A. Kantiranis / L.C. Papadopoulou / N.C. Tsigirani / J.A. Stratis, «Cypriot Byzantine pottery: a study of the Paphos workshops», *Archaeometry* 52/4 (2010), σ. 628-643.

Y. Maniatis / D. Tambakopoulos / E. Dotsika / Th. Stefanidou-Tiveriou,

«Marble provenance investigation of Roman sarcophagi from Thessaloniki», *Archaeometry* 52/1 (2010), σ. 45-58.

ΝΕΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

• 9th Material Issues in Art and Archaeology Symposium, Boston, MA/USA, 29 Νοεμβρίου-3 Δεκεμβρίου 2010. Θα δοθεί έμφαση στα θέματα: αρχαία τεχνολογία, μη καταστρεπτικές αναλύσεις, νέες τεχνικές ανάλυσης αρχαιολογικών αντικειμένων, αρχαιομεταλλουργία κατά τη μετάβαση από την Ύστερη Χαλκοκρατία στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου, τεχνικές εφύαλωσης και παραγωγής αρχαίου γυαλιού. Πληροφορίες-εγγραφές στην ιστοσελίδα: http://www.mrs.org/s_mrs/bin.asp?CID=25914&DID=307677&DOC=FILE.PDF.

• Works of Art and Conservation Science Today, International Symposium, Θεσσαλονίκη, 26-28 Νοεμβρίου 2010. Θα δοθεί έμφαση στα θέματα: νέες τεχνολογίες στην έρευνα για τη συντήρηση ζωγραφικών έργων, μετάλλων, κεραμικής, χρωστικών, βαφών, υφασμάτων, ξύλου, χαρτιού και εγγράφων. Το συμπόσιο οργανώνει το Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Συντήρηση της Πολιτισμικής Κληρονομιάς» του ΑΠΘ σε συνεργασία με την Εκκλησιαστική Ακαδημία Θεσσαλονίκης, το Βυζαντινό Μουσείο και το Ίδρυμα Ορμύλιας. Χορηγός του Συμποσίου είναι το Ίδρυμα Getty. Πληροφορίες-επικοινωνία στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις: striant@auth.gr και koskina@arch.auth.gr.

• XVIIIth International Congress of Ancient Bronzes, Σμύρνη, Τουρκία, 21-25 Μαΐου 2011. Στο Συνέδριο θα καταβληθεί προσπάθεια να γίνουν ευρύτερα γνωστά τα χαλκά αντικείμενα της Ανατολίας και των γειτονικών της περιοχών, μέσω τεχνολογικών, χρονολογικών, ιστορικών και αρχαιολογικών ερευνών. Πληροφορίες στην ηλεκτρονική διεύθυνση: ergun.lafli@deu.edu.tr.